

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการเสนอผลสรุปของการวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนการอภิปราย และข้อเสนอแนะตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์ และการดำเนินการวิจัยโดยสรุปดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาการจัดกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจำนวน 105 คน หัวหน้าหมวดกิจกรรม จำนวน 105 คน หัวหน้าผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารีจำนวน 105 คน หัวหน้าครูผู้นำ ยุวกาชาดจำนวน 70 คน และหัวหน้าคณะหัวหน้าหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ จำนวน 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 395 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแยก เป็น 3 ฉบับ สำหรับผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดกิจกรรม และหัวหน้าอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open-ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามคืนโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ และด้วยตนเองบางส่วน การวิจัยครั้งนี้ได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 395 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 364 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.59

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จากผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดกิจกรรม หัวหน้าอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับ วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ
3. ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จากผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดกิจกรรม และหัวหน้าอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับทั้ง 3 กิจกรรม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - 1.1 ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุระหว่าง 51-55 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการเป็นระยะเวลา ต่ำกว่า 5 ปี เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.

2533) ส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเป็นผู้บังคับบัญชาลูกเสือ-เนตรนารี

1.2 หัวหน้าหมวดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งหัวหน้าหมวดเป็นระยะเวลาต่ำกว่า 5 ปี เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมเป็นผู้บังคับบัญชาลูกเสือ-เนตรนารี

1.3 หัวหน้าผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารีส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งหัวหน้าผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารีเป็นระยะเวลาต่ำกว่า 5 ปี เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และได้รับการฝึกอบรมเป็นผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารี มีคาบสอนระหว่าง 11-15 คาบต่อสัปดาห์ เหตุผลในการสอนกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีได้แก่ เคยได้รับการอบรมมา

1.4 หัวหน้าครูผู้นำยุวภาษาส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นหัวหน้าครูผู้นำยุวภาษาเป็นระยะเวลาต่ำกว่า 5 ปี เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และเคยได้รับการฝึกอบรมเป็นครูผู้นำยุวภาษา มีคาบสอนระหว่าง 11-15 คาบต่อสัปดาห์ เหตุผลในการสอนกิจกรรมยุวภาษาได้แก่ เคยได้รับการอบรมมา

1.5 หัวหน้าคณะหัวหน้าหมวดผู้นำฟื้นฟูประโยชน์เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุระหว่าง 46-50 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะหัวหน้าหมวดผู้นำฟื้นฟูประโยชน์เป็นระยะเวลาต่ำกว่า 5 ปี เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) และเคยได้รับการอบรมเป็นหัวหน้าหมวดผู้นำฟื้นฟูประโยชน์ทุกคน มีคาบสอน 11-15 คาบต่อสัปดาห์ เหตุผลที่สอนกิจกรรมผู้นำฟื้นฟูประโยชน์ได้แก่ มีประสบการณ์ในการสอน และสอนด้วยความสมัครใจ

1.6 โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี มีโรงเรียนจัดกิจกรรมยุวภาษาจำนวน 70 โรงเรียน และโรงเรียนที่จัดกิจกรรมผู้นำฟื้นฟูประโยชน์มี

เพียง 10 โรงเท่านั้น

2. การจัดกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.1 การเตรียมการจัดกิจกรรมบังคับ

การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ โรงเรียนส่วนใหญ่ยึดความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดกิจกรรม มีการแจ้งนโยบายการจัดกิจกรรมบังคับแก่บุคลากรในโรงเรียนโดยการแจ้งในที่ประชุมครู ส่วนการกำหนดระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการจัดกิจกรรมบังคับของโรงเรียนนั้น มีผู้ร่วมกำหนดได้แก่ หัวหน้าหมวดกิจกรรม ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ซึ่งส่วนใหญ่ยึดตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และกำหนดให้หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

การจัดบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนการจัดบุคลากร โดยให้หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากรจากข้อมูลโรงเรียน ซึ่งการจัดบุคลากรเข้าสอนส่วนใหญ่จัดตามความรู้ความสามารถที่ได้รับการอบรมมา และคำนึงถึงความสมัครใจของบุคลากร มีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมบังคับแก่บุคลากรโดยการส่งไปฝึกอบรม มีการจัดทำโครงการซึ่งผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจะมีส่วนร่วมในการเตรียมการโดยการวางแผนการจัดกิจกรรม และการทำโครงการจัดกิจกรรมเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนเพื่ออนุมัติ หมวดกิจกรรมมีการดำเนินการเกี่ยวกับการชี้แจงให้อาจารย์ที่ปรึกษาเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมบังคับแต่ละกิจกรรม ส่วนแนวการดำเนินการจัดกิจกรรมมีการแจ้งแก่บุคลากรโดยการทำหนังสือเวียน สำหรับในการเตรียมการก่อนการจัดกิจกรรม ผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารี และครูผู้นำวาทะคดีมีการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร ส่วนหัวหน้าหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ทำการศึกษาเทคนิค และวิธีการสอนที่จะใช้ในการดำเนินกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่

การเตรียมงบประมาณ งบประมาณที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ในการจัดกิจกรรมบังคับได้แก่ เงินบำรุงการศึกษา โดยหัวหน้าหมวดกิจกรรมจะประมาณ

การใช้จ่ายงบประมาณที่จะใช้ตลอดปีการศึกษา

การเตรียมวัสดุหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้วัสดุหลักสูตร มีการจัดหาวัสดุหลักสูตรให้ ตามความต้องการของครู และมีบุคลากรรับผิดชอบดำเนินการโดยเฉพาะ หัวหน้าผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารีมีการสำรวจความต้องการวัสดุหลักสูตร หัวหน้าครูผู้นำยุวกาชาดมีการจัดเตรียมสื่อและวัสดุหลักสูตรตามความต้องการ ส่วนหัวหน้าคณะหัวหน้าหมวดผู้นำเพื่อประโยชน์ มีการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุหลักสูตร

การจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ โดยมีการออกแบบสำรวจความต้องการ และจำนวนนักเรียนก่อน มีการแจ้งกิจกรรมที่จะจัดในแต่ละภาคเรียนแก่นักเรียนในที่ประชุมนักเรียน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรมบังคับเป็นผู้ดำเนินการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตร และแนวดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับแก่ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบโดยการแจ้งผ่านนักเรียน ระยะเวลาที่รับสมัครนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมคือ เมื่อเริ่มเปิดภาคเรียน โดยผู้รับสมัครได้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรม

การจัดเตรียมสถานที่ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการจัดตารางเรียนให้เหมาะสมเนื้อหากิจกรรม และมีสถานที่สำหรับการจัดเก็บวัสดุ สื่อที่ใช้ในการสอนไว้เฉพาะ

การเตรียมการประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผล โดยการจัดหาคู่มือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลให้ มีการเน้นให้อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมทำความเข้าใจจุดประสงค์เพื่อประเมินผลได้ตรงตามจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรม โดยผู้รับผิดชอบในการประเมินผลนักเรียนได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนั้น ๆ โดยในกลุ่มกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ส่วนใหญ่หัวหน้าผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารีทำการควบคุมดูแลในการประเมิน ส่วนหัวหน้าครูผู้นำยุวกาชาด และหัวหน้าคณะหัวหน้าหมวดผู้นำเพื่อประโยชน์จะให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประเมินผล

การนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ โดยผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศ และติดตามผลการจัดกิจกรรมบังคับของโรงเรียนส่วนใหญ่ได้แก่ หัวหน้าหมวดกิจกรรม

2.2 การดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับ

ในการจัดกิจกรรม ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ ส่วนหัวหน้าหมวดกิจกรรมมีส่วนร่วมในการเสนอขออนุมัติโครงการจัดกิจกรรมจากผู้บริหาร และควบคุมการดำเนินการจัดกิจกรรมให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับ โดยมอบหมายให้หัวหน้าอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรมบังคับเป็นผู้ดำเนินการ โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการได้แก่ หัวหน้าอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรมบังคับ หัวหน้าหมวดกิจกรรม และอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรมบังคับนั้น ส่วนแผนการจัดกิจกรรมนั้นอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมแต่ละกิจกรรมเป็นผู้เสนอต่อหัวหน้าหมวดกิจกรรมเพื่อเสนอขออนุมัติ

ในการดำเนินการก่อนการจัดกิจกรรมแต่ละคาบ ผู้สอนกิจกรรมบังคับทั้ง 3 กิจกรรมมีการจัดทำบันทึกการสอน แผนการสอน โครงการสอน โดยในการดำเนินกิจกรรมมีการปรับใช้คู่มือการจัดกิจกรรมตามความพร้อม และความเหมาะสม มีการปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีการเปิด-ปิดการประชุม ตามกระบวนการของแต่ละกิจกรรมบังคับเป็นครั้งคราวแล้วแต่ผู้สอน ในการดำเนินการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ผู้กำกับลูกเสือ-เนตรนารี และหัวหน้าหมวดผู้บำเพ็ญประโยชน์ส่วนใหญ่มีการวางแผนการจัดกิจกรรม ส่วนครูผู้นำยุวกาชาดจะศึกษาเนื้อหากิจกรรม สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่เน้น ในกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีให้การบรรยาย ส่วนกิจกรรมยุวกาชาดใช้เพลงประกอบการเรียน สำหรับกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ใช้วิธีการสร้างสถานการณ์

สำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตร แหล่งสนับสนุนการดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับในด้านวัสดุหลักสูตรของกิจกรรมบังคับทั้ง 3 กิจกรรมส่วนใหญ่คือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กองลูกเสือ กองยุวกาชาด และสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ เกณฑ์การเลือกวัสดุประกอบการจัดกิจกรรมได้แก่ การเลือกสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหากิจกรรม ซึ่งสื่อส่วนใหญ่ที่ใช้ในกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ได้แก่ ของจริง ของจำลอง ส่วนกิจกรรมยุวกาชาดและผู้บำเพ็ญประโยชน์ส่วนใหญ่ใช้ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพพลิก แผนภูมิ แผนผัง

การกำหนดเครื่องแบบการแต่งกายของสมาชิกแต่ละกิจกรรม บังคับ ทุกโรงเรียนกำหนดให้แต่งเครื่องแบบตามข้อบังคับของกิจกรรมนั้น ๆ โดยมี การตรวจความเรียบร้อยทุกคาบเรียนเป็นส่วนใหญ่ ผู้ตรวจเครื่องแบบการแต่งกาย ของกิจกรรมลูกเสือส่วนใหญ่ได้แก่ อาจารย์เวรหน้าประตูโรงเรียน ส่วนผู้ตรวจการ แต่งกายของยุวกาชาดและผู้บำเพ็ญประโยชน์ส่วนใหญ่ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการแต่งกายถูก ระเบียบ นอกจากการตรวจความเรียบร้อย แต่มีกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยได้แก่ การฝึกระเบียบแถว และวินัย นอกเวลาที่กำหนดไว้ในคาบเรียน

หน้าที่หรือกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนร่วมกับโรงเรียนในวันสำคัญ หรือพิธีต่าง ๆ โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้ลูกเสือ-เนตรนารีเป็นกองเกียรติยศ ให้ ยุวกาชาดเป็นหน่วยบริการด้านการพยาบาล และให้ผู้บำเพ็ญประโยชน์เป็นฝ่ายบริการ

สำหรับกิจกรรมการเข้าค่าย โรงเรียนส่วนใหญ่จัดให้สมาชิก กิจกรรมบังคับทุกชั้นมีการอยู่ค่ายพักแรม ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง มีการส่งเสริม การบำเพ็ญประโยชน์และพัฒนาชุมชนโดยให้นักเรียนมีการปฏิบัติจริง ในวันสำคัญทาง ราชการ ส่วนกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปลูกต้นไม้ การปลูกป่า กิจกรรมส่งเสริมมารยาท และวัฒนธรรมไทยที่จัดส่วนใหญ่ กิจกรรม ลูกเสือ-เนตรนารีมีการจัดให้สมาชิกร่วมกิจกรรมกับชุมชนในเทศกาลต่าง ๆ ของไทย กิจกรรมยุวกาชาดและผู้บำเพ็ญประโยชน์ จัดให้มีการสาธิตมารยาทไทย สำหรับ กิจกรรมเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองดีอันพึงมีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์นั้น กิจกรรม ลูกเสือ-เนตรนารี และกิจกรรมยุวกาชาดจัดให้มีการร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อแสดง ความจงรักภักดี ส่วนกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์จัดให้สมาชิกได้บำเพ็ญประโยชน์ ใน โอกาสสำคัญต่าง ๆ ของชาติ ส่วนกิจกรรมพิเศษที่โรงเรียนจัดให้สมาชิกได้ร่วมกิจกรรม กับกิจการลูกเสือ การกาชาด และสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์นั้น กิจกรรมลูกเสือจัด ให้ลูกเสือ-เนตรนารีเข้าร่วมพิธีถวายราชสดุดี ยุวกาชาดเข้าร่วมงานวันสถาปนา ยุวกาชาดไทย และผู้บำเพ็ญประโยชน์จัดให้ได้เข้าค่ายผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งจัดโดย สมาคม และการเยี่ยมเยียนเด็ก คนชรา และทหารบาดเจ็บ

การประเมินผลกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการ ประเมินผลนักเรียนเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการจัดกิจกรรมแต่ละภาคเรียน โดยวิธีการ ประเมินผลนักเรียนส่วนใหญ่ได้แก่ การทดสอบการปฏิบัติเป็นรายกลุ่ม เมื่อมีนักเรียน

ไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมเป็นรายกลุ่ม ส่วนกิจกรรมยุวกาชาดและผู้นำเพื่อประโยชน์ดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล

การนิเทศและติดตามผล ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดกิจกรรมส่วนใหญ่มีการให้คำปรึกษาในด้านการพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินการจัดกิจกรรมแก่อาจารย์ที่ปรึกษา ในกลุ่มกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีจัดให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้พบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาภาคเรียนละครั้งเป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนหนึ่งยังไม่มีดำเนินการ กิจกรรมยุวกาชาดและผู้นำเพื่อประโยชน์มีการดำเนินการภาคเรียนละครั้ง สำหรับการจัดให้ผู้สอนกิจกรรมเดียวกันได้ไปศึกษาการดำเนินการจัดกิจกรรมของโรงเรียนอื่นนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีดำเนินการ

2.3 การประเมินผลกิจกรรมบังคับ

เวลาที่ทำการประเมินผลการจัดกิจกรรมบังคับ โรงเรียนส่วนใหญ่ดำเนินการเมื่อสิ้นภาคเรียนแล้ว มีการรายงานผลการดำเนินการจัดกิจกรรมให้เจ้าสังกัดทราบเมื่อสิ้นภาคเรียน ระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมที่ทำการประเมินส่วนใหญ่ประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับ โดยมีผู้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเตรียมการจัดและการดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับคือ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับ ซึ่งวิธีการประเมินที่ใช้ได้แก่ การทำแบบประเมินให้บุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้ประเมิน

3. ปัญหาในการจัดกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

3.1 ปัญหาการเตรียมการจัดกิจกรรมบังคับ

การเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรไม่เพียงพอ และไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล งบประมาณไม่พอเพียง ส่วนในการเตรียมวัสดุหลักสูตร ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา สำหรับปัญหาที่พบได้แก่การได้รับเอกสารหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรมล่าช้า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนปัญหาที่พบได้แก่นักเรียนเลือกกิจกรรมเดียวกันจำนวนมาก ไม่สามารถจัดให้ได้ตามความต้องการของนักเรียน ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ส่วนใหญ่ได้แก่

สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรม

3.2 ปัญหาในการดำเนินการจัดกิจกรรม

ในการจัดบุคลากร กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และกิจกรรม ยุวกาชาดส่วนใหญ่มีปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจแนวการดำเนินกิจกรรม ส่วน กิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษาบางท่านไม่ได้รับการอบรม ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตรที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ การขาดหนังสือ เอกสารเพื่อค้นคว้า สำหรับการจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้น พบว่ากิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และ กิจกรรมยุวกาชาดส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนไม่ให้ความสนใจ ส่วนกิจกรรม ผู้บำเพ็ญประโยชน์ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ในด้านการจัดสถานที่นั้นปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ สถานที่ในการจัดกิจกรรมไม่พอเพียง ส่วนปัญหาการจัดกิจกรรมตามคู่มือการจัดกิจกรรม ซึ่งกรมวิชาการร่วมกับกรมพลศึกษา และสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันจัดทำนั้นพบว่า กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี และกิจกรรมยุวกาชาดส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ เนื้อหาใน คู่มือมากเกินไปสอนไม่ทัน ส่วนกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ไม่มีปัญหา สำหรับการประเมิน ผลนักเรียนนั้นพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ด้านการนิเทศและติดตามผลพบว่า ในกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศ และติดตามผล ส่วนกิจกรรมยุวกาชาดและกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ส่วนใหญ่ ไม่มี ปัญหา

3.3 ปัญหาในการประเมินผล

สำหรับการประเมินผลนั้น พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา สำหรับปัญหาที่พบได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

การเตรียมการจัดกิจกรรมบังคับ

จากผลการวิจัยพบว่า ในด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมบังคับนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอแนะไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) รวมทั้งได้มีการแจ้งนโยบายและวัตถุประสงค์แก่บุคลากรของโรงเรียน โดยผู้บริหาร ในด้านปัญหาเกี่ยวกับนโยบายนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าได้มีการกำหนดไว้ชัดเจนในหลักสูตรแล้ว รวมทั้งยังได้มีการชี้แจงให้บุคลากรทุกคน ซึ่งเป็นการดีเพราะผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคนจะได้ทราบนโยบาย และแผนงานที่จะต้องทำต่อไป ส่วนการที่บุคลากรส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมที่รับผิดชอบนั้น นับว่าโรงเรียนได้เตรียมการเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามควรมีการจัดให้บุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นเวลานานแล้วเข้ารับการฝึกอบรมทบทวน หรือเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ให้มากยิ่งขึ้น

ส่วนปัญหาบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือนั้น เป็นภาระสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องควบคุมดูแล เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ เพราะความร่วมมือของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้งานดำเนินไปตามแผนที่กำหนดไว้ ดังที่วิทยุ สาธร (2526) กล่าวว่า "ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการทำงานร่วมกับครู ให้คำแนะนำประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ" และกิติมา ปรีดีดีล (2532) กล่าวว่า "ผู้บริหารจำเป็นต้องอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำสั่งสอน ควบคุมดูแลให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบว่า เขาต้องทำอะไร ทำอย่างไร และเมื่อใดต้องทำ" โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีนั้น ตามข้อบังคับคณะลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พ.ศ. 2509 ระบุคุณสมบัติของผู้กำกับลูกเสือไว้ว่า ต้องเป็นผู้ฝึกฝึกลูกเสือต่อกิจการลูกเสือ และสมัครใจที่จะดำรงตำแหน่งทางลูกเสือ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าผู้บริหารเป็นผู้มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสำนึก และตระหนักในหน้าที่ของตน อาจโดยการชี้แจง จูงใจ หรืออาจทำให้เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ เช่นการที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะให้ความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษแก่ครูที่อบรมลูกเสือ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูได้ทำเรื่องขอความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ค)

ส่วนปัญหางบประมาณไม่เพียงพอ นั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับการดำเนินการทุกแห่ง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า สมาชิกแต่ละกิจกรรมยังสามารถจัดหารายได้สนับสนุนการดำเนินกิจกรรม โดยการจัดกิจกรรมพิเศษ ดังที่ระดับ นิลพงา (2524) ได้เสนอวิธีการหารายได้สำหรับการดำเนินกิจกรรม เช่น การเก็บบัตรเข้าชมรายการ การขายของที่จัดทำขึ้น หรืออาจเป็นเงินจากการขอบริจาค ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ควรได้รับการสนับสนุน และการให้คำแนะนำจากทั้งผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารควรให้คำแนะนำ หรือชี้ช่องทางหารายได้สนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มกิจกรรมได้ ดังที่นพพงษ์ ญูจิตราตลย์ (2529) กล่าวว่า ผู้บริหารและครูจำเป็นต้องทราบ และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสมาคมต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อหาทางดึงมาให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียน และวันชัย ทองเกิด (2530) ยังได้วิเคราะห์ตัวประกอบสมรรถภาพของผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่า ผู้กำกับลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ควรมีทักษะในการหาแหล่งประโยชน์ รวมทั้งงบประมาณเพื่อกิจการลูกเสือในกองของตน

ในด้านวัสดุหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนมีการเตรียมการเป็นอย่างดี แต่ประสบปัญหาการได้รับเอกสารหลักสูตรล่าช้า ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทัน่วงทีก่อนการเปิดภาคเรียน สำหรับปัญหานักเรียนเลือกกิจกรรมเดียวกันมากไม่สามารถจัดสนองตามความต้องการได้ครบ ในเรื่องนี้ ควรมีการชี้แจง หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรแก่นักเรียน ซึ่งจะช่วยให้มีการกระจายความสนใจของนักเรียนต่อกิจกรรมอื่น ๆ มากขึ้น ตลอดจนค้นพบกิจกรรมที่ตนเองสนใจและถนัดมากที่สุด ดังที่พนัส หันนาคินทร์ (2521) กล่าวว่า ควรส่งเสริมให้ทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการ ผู้วิจัยยังเห็นว่า การที่นักเรียนได้ค้นพบ และได้ร่วมกิจกรรมที่ตนเองสนใจจะช่วยลดปัญหา นักเรียนไม่ให้ความสนใจกิจกรรม ซึ่งเป็นปัญหาอีกปัญหาหนึ่งที่พบในการจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมด้วย

ส่วนปัญหาสถานที่ไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม ทั้งที่โรงเรียนมีการดำเนินการจัดตารางเรียน และสถานที่ให้เหมาะสมกับเนื้อหากิจกรรมแล้วนั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับมีเนื้อหากิจกรรมที่เป็นทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาคสนามที่ต้องใช้บริเวณกว้าง โรงเรียนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ก่อตั้งมาเป็นเวลานานแล้ว และอยู่ในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ ซึ่งมีอัตราการขยายตัวของอาคารสถานที่มาก พื้นที่ว่างมีน้อย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรต้องอาศัย

การบริหารการใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังอาจติดต่อขอความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานใกล้เคียงในการขอใช้สถานที่ด้วย

สำหรับในด้านการเตรียมการประเมินผลนั้น การส่งเสริมความรู้โดยการจัดทำหนังสือ คู่มือเกี่ยวกับการประเมินผลให้เท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่เป็นการเพียงพอ เพราะการพัฒนาบุคลากร โดยการให้อ่านนั้นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับอยู่ในระดับต่ำ (Ben M. Harris, 1985) โรงเรียนควรมีมาตรการ หรือแนวดำเนินการ ให้อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมได้ประเมินผลไปในแนวเดียวกัน เพื่อมาตรฐานในการประเมิน ส่วนในด้านการเตรียมการนิเทศและติดตามผล นอกจากจะกำหนดให้หัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้นิเทศแล้ว ควรส่งเสริมให้เกิดการนิเทศกันเองภายในแต่ละกลุ่มกิจกรรมบังคับ เพื่อสร้างความร่วมมือ และการยอมรับซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับให้ดียิ่งขึ้น

การดำเนินการจัดกิจกรรมบังคับ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมีส่วนร่วมให้มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม และหัวหน้าหมวดเป็นผู้เสนอขออนุมัติโครงการจัดกิจกรรม ตลอดจนควบคุมการดำเนินกิจกรรมให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับ โดยมอบหมายให้หัวหน้าอาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละกิจกรรมบังคับเป็นผู้ดำเนินการ ผู้มีส่วนร่วมจัดทำโครงการได้แก่ หัวหน้าอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับแต่ละกิจกรรม หัวหน้าหมวดกิจกรรมและอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับ ในการดำเนินการจัดแต่ละกิจกรรมบังคับ อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมมีการจัดทำบันทึกการสอน แผนการสอน โครงการสอน และดำเนินการตามเนื้อหากิจกรรมในคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยปรับใช้ตามความเหมาะสม ส่วนขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาได้มีการศึกษาเนื้อหา กิจกรรม วางแผน และจัดให้มีการปฏิบัติกิจกรรมตามฐาน ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบาย แนวดำเนินการกิจกรรมในหลักสูตรลูกเสือ-เนตรนารี (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ค) หลักสูตรยวภาษาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ข) และหลักสูตรผู้นำเพื่อประโยชน์รุ่งเรืองกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ก) ส่วนวิธีการสอนที่ใช้มากสำหรับกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีได้แก่การบรรยาย การสาธิต และการใช้เกม กิจกรรมยวภาษาชาติส่วนใหญ่ใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน วิธีการบรรยาย และการสาธิต กิจกรรมผู้นำเพื่อประโยชน์รุ่งเรืองส่วนใหญ่ใช้วิธีการสร้างสถานการณ์ การใช้เพลงประกอบการเรียนการสอน และการสาธิต ซึ่งสอดคล้อง

กับผลการวิจัยของลูซาดา โกรคคุมิตร (2528) พบว่าการจัดกิจกรรมการร้องเพลง และเล่นเกมประกอบการสอนวิชาลูกเสือ มีความจำเป็นเพราะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น และครุมีความเห็นว่าควรใช้วิธีสอนแบบบรรยาย และการสาธิต ดังที่ลอร์ดเบเดน พาวเวลล์ ได้ให้ข้อคิดว่า วิธีที่ดีที่สุดในการศึกษาวิชาลูกเสือ คือ การปฏิบัติจริง และโดยการเล่นเกม (อภัย จันทวิมล, 2519) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังพบว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจแนวดำเนินการจัดกิจกรรม สำหรับโรงเรียนบางโรงเรียน แม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีการประชุมชี้แจงให้อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมทราบถึงวัตถุประสงค์ และแนวดำเนินการจัดกิจกรรมแล้ว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาระของการประชุมที่จัด อีกทั้งอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม อาจได้รับการอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมดังกล่าวมาเป็นเวลานานแล้ว

สำหรับด้านวัสดุหลักสูตร ปัญหาที่พบคือการขาดเอกสาร หนังสือ เพื่อค้นคว้า ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานสนับสนุนในด้านวัสดุหลักสูตร ได้แก่ กองลูกเสือ กองยุวกาชาด และสมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ช่วยสนับสนุนอยู่แล้วก็ตาม แต่ยังไม่พอเพียง สมควรที่ผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจ เพราะวัสดุหลักสูตร เช่น สื่อการสอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลูซาดา โกรคคุมิตร (2528) ที่พบว่า ครุมีความเห็นว่า ของจริง ของจำลอง เป็นสื่อที่ดีที่สุด เพราะเป็นประสบการณ์ตรงที่ผู้สอนจัดให้กับผู้เรียน ดังที่ จอห์น ดิวอี้ (Skilbeck, 1970) กล่าวว่า การสอนจะให้ลุ่มฤทธิผลได้ ต้องให้เด็กเรียนด้วยประสบการณ์ตรง

จากสถานการณ์จัดกิจกรรม ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการด้วย เพราะจะช่วยให้เด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น ซึ่ง "ครูควรเป็นเพียงผู้แนะนำมากกว่าการสั่งการ" (แมกกาวน์ McKown, 1972) ซึ่งสอดคล้องกับท็อนันต์ รอดแจ่ม (2512) กล่าวว่า ครูผู้รับผิดชอบควรเป็นเพียงที่ปรึกษาของนักเรียนเท่านั้น ไม่ควรวางตัวเหนือหน่วยกิจกรรมนั้น ๆ ส่วนพิธีการเปิด-ปิดการประชุมนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าส่งผลต่อการมีระเบียบวินัย และลักษณะที่ดีที่จะเกิดแก่สมาชิก ดังนั้น ควรพยายามให้มีการปฏิบัติให้ได้ทุกครั้งที่มีการชุมนุม การดำเนินการจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่กรมสามัญศึกษาเสนอไว้ สำหรับปัญหาบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจแนวดำเนินการกิจกรรมบังคับนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากการได้รับเอกสารหลักสูตรล่าช้า ทำให้อาจารย์ไม่มีเวลาพอในการทำ ความเข้าใจ อีกประการหนึ่งจาก

ผลการวิจัยยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแจ้งแนวการดำเนินกิจกรรมแก่บุคลากร โดยวิธีที่ใช้ส่วนใหญ่ ได้แก่การทำหนังสือเวียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าไม่เหมาะสมเนื่องจาก รายละเอียดต่าง ๆ มีมาก ควรมีการจัดพิมพ์เผยแพร่เป็นคู่มือการจัดกิจกรรมของ โรงเรียนแจกแก่บุคลากรในโรงเรียนเพื่อทำการศึกษา หรือจัดทำเป็นแผ่นป้ายนิเทศ หรือปฏิทินปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดและแนวการดำเนินการจัดกิจกรรมตลอดปีการศึกษา ส่วนในด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการแต่งกายนั้น จะเห็นได้ว่า นโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการให้ยกเว้นการแต่งเครื่องแบบ ให้ใช้เพียงผ้าพันคอ เป็นสัญลักษณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ค) ยังไม่มีการนำมา ปฏิบัติ แม้ว่าจะมีผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า ปัญหานักเรียนขาด ความช่วยเหลือในเรื่องเครื่องแบบเป็นปัญหามาก (มัลลิกา อายุวัฒน์, 2523) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เกี่ยวข้องยังคงเห็นประโยชน์ และความสำคัญต่อการแต่ง เครื่องแบบ ดังที่อภัย จันทวิมล (2519) ได้กล่าวว่า เครื่องแบบลูกเสือเป็น เครื่องแบบที่มีเกียรติ และเป็นเครื่องหมายแห่งความดี ดังนั้นลูกเสือจึงต้องนิถินถัน ในการแต่งเครื่องแบบลูกเสือที่ถูกต้อง และสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ ส่วนการวิจัย ของสุชาดา โกรศุมิตร (2528) ศึกษาความคิดเห็นของครูในการสอนวิชาลูกเสือ ในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ครูเห็นว่าการเรียนลูกเสือควรให้นักเรียนแต่ง เครื่องแบบ ลูกเสือและนักเรียนส่วนมากอยากแต่งเครื่องแบบ เพราะการสอนโดย ไม่แต่งเครื่องแบบจะทำให้ผลการบรรยาย สาธิตการทำความเคารพด้วยวิธีการลูกเสือ ไม่ค่อยได้ผล อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้นักเรียนแต่งเครื่องแบบ และมีการตรวจ ความเรียบร้อยของเครื่องแต่งกาย ยังเป็นการฝึกความเป็นผู้มีระเบียบวินัย และ การมีลักษณะที่ดีอีกด้วย

สำหรับการจัดให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยการปฏิบัติจริงเช่น การบำเพ็ญประโยชน์นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการดังกล่าว ยังไม่สามารถก่อให้เกิดนักเรียน เกิดความตระหนักในจุดประสงค์ที่ครูต้องการให้เกิดแก่นักเรียนได้อย่างแท้จริง นักเรียน อาจร่วมทำไปโดยการถูกบังคับ หรือทำตามเพื่อนมากกว่าการสมัครใจ ส่วนกิจกรรมที่ จัดให้นักเรียนได้ร่วมกับกิจการของหน่วยงานหลักแต่ละกิจกรรมบังคับนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจอีกหลายกิจกรรมที่หน่วยงานดังกล่าวจัดขึ้น และทางโรงเรียน ควรให้การสนับสนุน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการขาดความร่วมมือจากบุคลากร และปัญหา งบประมาณไม่เพียงพอ เป็นปัญหาสำคัญที่มีส่วนทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ไม่สามารถถูกจัด ขึ้นได้ ผู้วิจัยเห็นว่า การนิเทศเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะสามารถช่วยพัฒนาบุคลากรใน โรงเรียนให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในอนาคตที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงาน

ซึ่งปัจจุบัน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทุกโรงเรียน ได้เข้าร่วมในโครงการส่งเสริมระบบการนิเทศภายในโรงเรียน ทุกโรงเรียน แล้ว (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานนิเทศก์, 2532) แต่ผลการวิจัยได้พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลการจัดกิจกรรมบังคับนั้น ในการเตรียมพบว่า ไม่มีเวลาในการเตรียมการนิเทศ และในการจัดพบว่า บุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศและติดตามผล จึงเป็นข้อสังเกตสำหรับหน่วยงานนิเทศก์ ตลอดจนผู้นิเทศภายในโรงเรียน ในการทบทวน การดำเนินการจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนดังกล่าว ทั้งสาระ และวิธีการดำเนินการตามโครงการ

สำหรับการประเมินผลนักเรียนนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกณฑ์การประเมินผลนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ จากที่เคยเป็น "วิชา" ที่ต้องมีการสอบและให้หน่วยการเรียน 0.5 หน่วย มาเป็น "กิจกรรม" ที่นักเรียนจะได้รับผลเป็น "ผ่าน" และจบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นได้ เมื่อมีเวลาร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80.00 ของเวลาที่จัดกิจกรรมทั้งหมด และผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมที่ปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2533 ก) ในประเด็นนี้ น่าจะมีการสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อโรงเรียนจะได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเดียวกันทุกโรงเรียน

การประเมินผลการจัดกิจกรรมบังคับ

จากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผลการจัดกิจกรรม โดยหัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้รวบรวมผลการประเมินการจัดกิจกรรมเสนองานวัดผลโรงเรียนเมื่อสิ้นภาคเรียน จากนั้นโรงเรียนรายงานผลการดำเนินการจัดกิจกรรมดังกล่าวให้เจ้าสังกัดทราบ ซึ่งการประเมินส่วนใหญ่ดำเนินการประเมินผลการจัดกิจกรรมมากกว่าการประเมินผลการเตรียมการจัดกิจกรรม โดยผู้มีส่วนร่วมในการประเมินได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม หัวหน้าหมวดกิจกรรม และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หากโรงเรียนสามารถประเมินการเตรียมการจัดกิจกรรมด้วย จะช่วยให้สามารถค้นพบข้อจำกัด และข้อมูลอื่น ๆ ในอันที่จะช่วยปรับปรุงการเตรียมการจัดกิจกรรมบังคับให้มีความพร้อมมากที่สุด ซึ่งย่อมส่งผลต่อการดำเนินการจัดให้ดียิ่งขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม นับว่าการปฏิบัติในขั้นตอนการประเมินผลที่โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติมีการดำเนินการสอดคล้องกับแนวดำเนินการจัดกิจกรรมที่กรมสามัญศึกษาได้เสนอไว้ และกล่าวถึงบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการ

จัดกิจกรรมในโรงเรียนว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดกิจกรรม และอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา, 2533) สำหรับปัญหาที่หัวหน้าหมวดกิจกรรมพบได้แก่ ผู้สอนไม่ส่งผลการประเมินตามกำหนดนั้น เป็นปัญหาที่ส่งผลถึงการรวบรวมผลการประเมินเพื่อส่งงานวัดผลโรงเรียน และยังมีผลถึงการรายงานผลให้เจ้าสังกัดทราบตามลำดับนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรต้องชี้แจงให้บุคลากรทราบ และเข้าใจตั้งแต่เริ่มต้นปีการศึกษา เพราะการรายงานผลมีส่วนช่วยให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการซึ่งจะเป็นข้อมูลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการกับปัญหาที่เกิดขึ้น และปรับปรุงการดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้มากที่สุด เพราะ "การรายงานผล เป็นเทคนิคสุดท้ายของการควบคุมงาน และเป็นกระบวนการบริหารที่สำคัญประการหนึ่ง ทำให้สามารถทราบผลการดำเนินงานได้" (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวง, 2533)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะตอบว่า ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินผลการเตรียมการจัด และการประเมินผลการจัดกิจกรรม โรงเรียนบางโรงเรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับ บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในการประเมิน ซึ่งผู้บริหารนอกจากจะสนับสนุนด้วยวิธีการจัดหาเอกสาร และคู่มือเกี่ยวกับการประเมินผลให้ ดังปรากฏในผลการวิจัยนั้น การประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการประเมินผล น่าจะทำให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ผู้บริหาร

- ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมบังคับทั้ง 3 กิจกรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี ซึ่งจะมีผลในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมบังคับให้บรรลุจุดประสงค์ดียิ่งขึ้น
- ควรเปิดกิจกรรมให้ครบทั้ง 3 กิจกรรม เพื่อสนองความสนใจ และความถนัดที่แตกต่างกันของนักเรียน
- ควรจัดให้อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับทั้ง 3 กิจกรรมได้อยู่ค้ำนักแรมประจำปี เพื่อแลกเปลี่ยนและทบทวนประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมบังคับ
- ควรมีการชี้แจง และชักจูงให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมบังคับ เพื่อสร้างความร่วมมืออันดีในการดำเนินกิจกรรม

- ควรมีการติดต่อกับหน่วยงานและชุมชนเพื่อขอใช้สถานที่ในการจัดกิจกรรม
- ในการจัดตารางสอนควรจัดให้คาบการดำเนินกิจกรรมอยู่คาบท้ายสุดเพื่อความยืดหยุ่นในการใช้เวลาเพื่อการฝึกปฏิบัติ
- ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานหลักได้แก่ กรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ ในการจัดหาเอกสารหลักสูตรสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมได้ศึกษาอย่างทั่วถึงก่อนเปิดภาคเรียน

หัวหน้าหมวดกิจกรรม

- ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มกิจกรรมบังคับได้มีการนิเทศการจัดกิจกรรมกันเองภายในกลุ่มเป็นประจำเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการจัดกิจกรรมบังคับให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับ

- ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหากิจกรรมก่อนการเรียนการสอนเพื่อการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ วิธีการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้ได้บรรลุผลตามจุดประสงค์มากที่สุด
- ควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการจัดกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนได้มีสำนึกในด้านความรับผิดชอบมากขึ้น
- ควรให้มีการปฏิบัติการเปิด-ปิดการประชุมตามพิธีการ และกระบวนการของแต่ละกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการปฏิบัติตามแบบอย่างของกิจกรรม อีกทั้งความมีระเบียบวินัยในหมู่คณะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรมสามัญศึกษา

- ควรมีการจัดนิเทศและเผยแพร่คู่มือการจัดกิจกรรมแก่อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมอย่างทั่วถึง
- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมบังคับได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และรูปแบบการจัด อันจะนำไปสู่การจัดที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- ควรได้มีการประเมินโครงการส่งเสริมระบบการนิเทศภายในโรงเรียนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
- สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ควรได้รับการสนับสนุนจากทางราชการเช่นเดียวกับกองลูกเสือ และกองยุวกาชาด เพื่อส่งเสริมให้กิจการแพร่หลายยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรได้มีการศึกษาการจัดกิจกรรมบังคับ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการจัด
- เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมบังคับในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ จึงควรมีการศึกษาการใช้หลักสูตรกิจกรรมยุวกาชาด และหลักสูตรกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ ทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา